

บทคัดย่อ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนับว่ามีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานหัตถกรรมเสื้อผ้าพื้นบ้าน รวมทั้งการสืบสานตำนานผ้าทอพื้นบ้านการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อศึกษาพัฒนาการอย่างสังเขปเกี่ยวกับการทอผ้าและการทำเสื้อผ้าพื้นบ้าน และศึกษาความเป็นมาของกระบวนการและขั้นตอนการผลิต ตลอดจนการได้มาซึ่งรูปแบบของผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าพื้นเมืองของกลุ่ม รวมทั้งศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าพื้นเมืองอันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม

การศึกษานี้ได้กำหนดขอบเขตและเนื้อหาของการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ ประกอบกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ทั้งนี้ได้ทำการศึกษากลุ่มชาวบ้านเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 1 ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 กลุ่ม จากอำเภอสันกำแพง อำเภอฮอด อำเภอจอมทอง อำเภอดอยเต่า และอำเภอแม่แจ่ม

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการผลิตเสื้อผ้าพื้นเมืองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีค่อนข้างหลากหลาย โดยมีฝ่ายเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตทั้งที่เป็นฝ่ายจากโรงงานอุตสาหกรรมและฝ่ายเมืองจากชาวบ้านที่ปลูกเอง ส่วนสีที่ใช้ย้อมผ้านั้นมักเป็นสีจากวัสดุจากธรรมชาติ เช่น เปลือกไม้ขนุน เปลือกไม้สะแก เปลือกลูกหว้า เปลือกไม้ลิ้นฟ้า เปลือกไม้ลมแล้ง มะเกลือ คราม ดินแดง วัตถุดิบให้สีตามธรรมชาติส่วนมากจะมีใช้ตลอดปีเพราะหาได้ตามธรรมชาติ

ส่วนเทคนิคและวิธีการของกลุ่มนั้นมักใช้เทคนิคหลากหลายรูปแบบเช่นกันนับตั้งแต่เทคนิควิธีการย้อมเส้นด้ายแบบโบราณ ย้อมสีคราม สีมะเกลือ และสีเปลือกไม้ และผ้าที่ย้อมสีจะไม่ตกเข้าหากัน

สำหรับลวดลายและรูปแบบของผ้านั้นพบว่ามีความหลากหลายและลักษณะของลวดลายผ้าคล้ายกับลวดลายผ้าในสมัยก่อนที่ทำเป็นลายยกดอก ลายจก ซึ่งเอกลักษณ์ของกลุ่มก็จะแตกต่างกันไปตามภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น ลายจกรูปคนขี่ม้า ลายช้าง ลายปลา ลายเสือ ลายดอกแก้ว ลายงู ห้อยส้าว เป็นต้น